

● Insektbilder er ikke alltid synonymt med nærbilder. Bruk vidvinkelen i enga og se om du kan få humla til å passe inn i kaoset. *Olympus M1X, 7-14mm, f/11, 1/5000 sek, 800 ISO.*

Insektsommer

Tekst og foto: På Hermansen

Alt var bedre før, i hvert fall i naturen. Da var det et veritabelt gnissekor fra store og små langbeinte gresshopper i gresset - store og små, grønne, brune, oransje og røde. Men nå for tiden er det tyst, helt stille. Heldigvis, fullt så ille er det ikke! Ved gjentatte besøk på et prima gresshopp-ested i løpet av sommeren fikk jeg bekreftet at det hoppet og flakset ganske friskt i gresset når jeg satte føttene ned mellom skogsivaks og åkertistel, åkermynte og balderbrå. Men det var stille, selv om jeg kunne se at de små gnisset med føtter og vinger og virkelig prøvde å tiltrekke seg oppmerksomhet. Altså, det var ikke gresshoppene det var noe galt med, men meg! De små gjorde meg smertelig oppmerksom på at det var min feil at jeg ikke hørte dem, at min vandring nordover i livet hadde kommet til et punkt hvor de, sarte, høyfrekvente lydene deres ikke satte i gang noen hørbare vibber i sneglehusets irrganger hos meg.

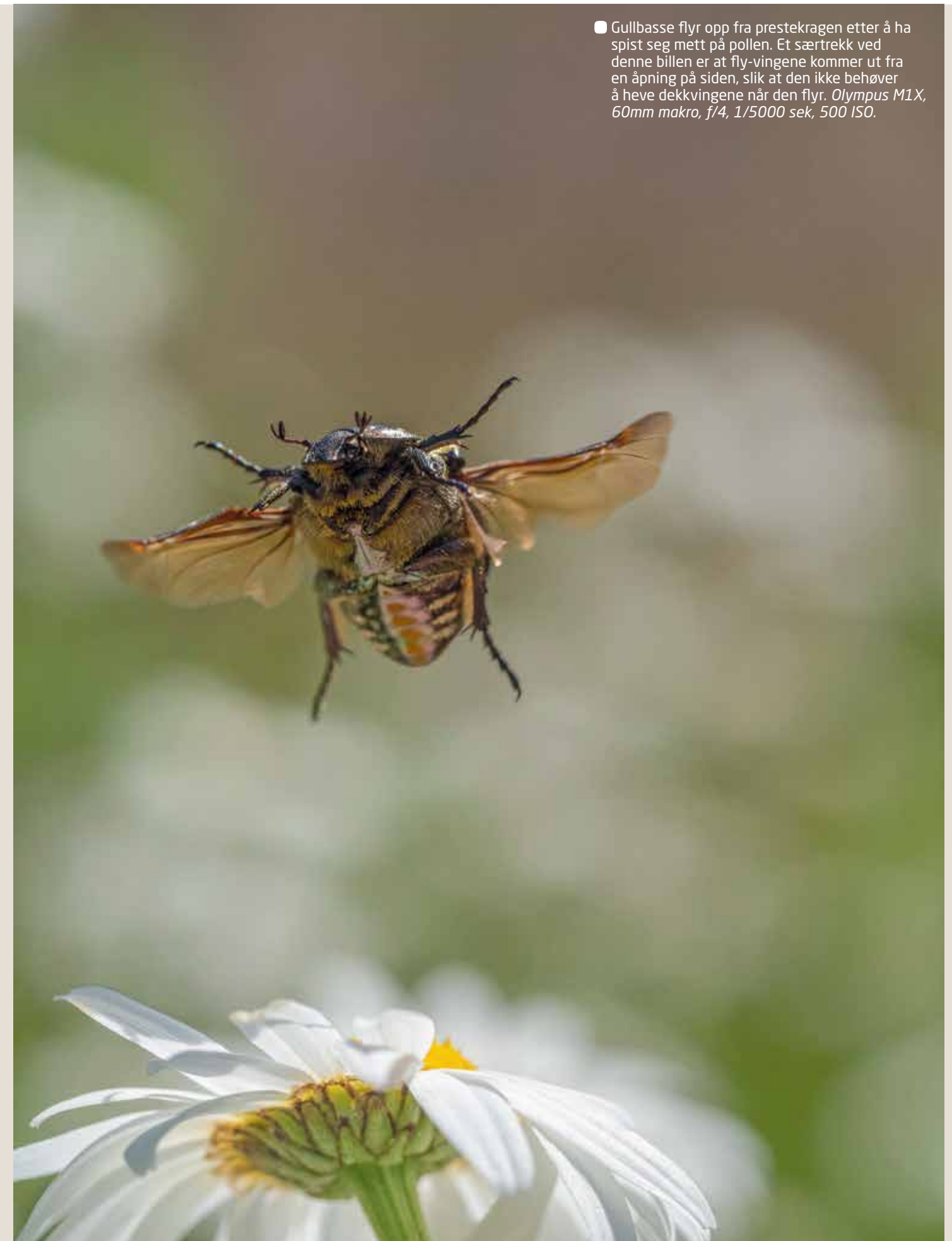
Bilder av flygende insekter? Joda, vi så dem allerede for 30-40 år siden, skapt av Stephen Dalton. Perfekte bilder med stor dybdeskarphet i fint miljø, tilsynelatende oppstått av ren magi, i en tid med langsomme filmer og trege kameraer. Men «behind the scene» så det ganske annerledes ut. Der var det ikke mye som minnet om natur, alt var regissert og konstruert. Insektene ble hentet ute og kjølt ned før de ble sluppet inn i et rom med en scenografi som minnet om et naturlig habitat, med passende vegetasjon. Rommet var overstrødd med fotoceller, blitser og

andre spesialinnretninger. Så kunne insektene få fly rundt der en stund og bryte de usynlige infrarøde strålene og skape bilder av seg selv.

I dag er det mulig å ta bilder av hoppende og flygende insekter under naturlige forhold, med naturlige interaksjoner seg imellom. Utviklingen har gått trinnvis, og nå oppdager vi at enda et stort mulighetsvindu har åpnet seg. Stikkordet er de speilløse kameraene med ny, ultrarask elektronisk lukkerteknologi. Skal du jobbe med de virkelig kjappe insektene, blir nemlig skarve 1/8000 sekund ofte for lite for å stoppe bevegelsene. Tror du ikke det? Bare prøv å fange en hoppende gresshoppe med 1/8000 sekunds lukkertid, og du vil ofte se tydelig bevegelsesuskarphet. Nå kan en elektronisk lukker gi deg ned til 1/32 000 sekunds lukkertid. Og det stopper det meste. Jeg har funnet ut at det ofte holder med «bare» 1/20 000 sekund på gresshoppene, men for å være helt sikker er 1/25 600 sekund å foretrekke.

En annen viktig fordel med de elektroniske lukkerne er at bilde-sequensene er mye raskere. 18-20 bilder i sekundet er vanlig, nye kameraer gir opptil 30. Det gjelder vel å merke fullformatkameraer. Men går vi til kameraene i MFT-systemet, ser vi at den mindre sensoren muliggjør en hurtigere avlesing av bildedataene, slik at raskeste bildefrekvens blir hele 60 bilder i sekundet, det vil faktisk si "slow-motion"-film. Hva du skal med slik hastighet? Hvis vi igjen går til våre hoppende gresshop-

Noen år kommer mange tistelsommerfugler trekkende til oss i nord. Vidvinkelen gir muligheter for å ta bilder av den i miljø.
Olympus M1X, 7-14mm, f/11, 1/5000 sek, 800 ISO.

Gullbasse flyr opp fra prestekragen etter å ha spist seg mett på pollen. Et særtrekk ved denne billen er at fly-vingene kommer ut fra en åpning på siden, slik at den ikke behøver å heve dekkvingene når den flyr. *Olympus M1X, 60mm makro, f/4, 1/5000 sek, 500 ISO.*

● Sist sommer så jeg én eneste svalstjertlarve i enga bak huset. Jeg fulgte den gjennom et par uker og foreviget den i mange situasjoner. Dette er et taknemlig motiv som ikke flytter seg raskt. Her er liten dybdeskarphet bevisst brukt for å skape et mer interessant bilde. *Olympus M1X, 60mm makro, f/3.2, 1/320 sek, 200 ISO.*

per, så vil du oppleve at en gresshoppe som spretter på tvers av bildefeltet bare går igjen på to eller tre av bilderutene selv med 60 bilder i sekundet. Så her er hastighet aldri noe overskuddsfenomen. Jo mer, desto bedre!

Hvis bevegelsene er veldig uforutsigbare, har imidlertid MFT-kameraene også et annet ess i ermet, nemlig "forhåndseksponering". Da kan kameraet kontinuerlig bufre bilder og dermed hele tiden ligge litt "på forskudd". Jeg har gjennom et par somre testet ut konseptet "flyktige insekter i fri natur", og kan bekrefte at, ja, det er i sannhet like vanskelig som det høres ut til. Jeg har ikke noen eksakt oversikt over hvor mange bilder jeg har tatt av disse skapningene, men en typisk dagsjobb i enga gir ca. 12 000 bilder, og hvis vi antar at jeg har brukt i hvert fall drøyt 40 dager i løpet av de to årene, vil vi nok med letthet passere omtrent en halv million bilder! Hvor mange som er brukbare? Jo, kanskje et hundretall, hvis vi legger godviljen til. Det er enda bra at de nye kameraene ikke sliter på noen mekanisk lukker, ellers ville det blitt store verkstedregninger!

En ulempe ved de elektroniske lukkerne er at du ved veldig raske bevegelser noen ganger kan oppleve at motivet blir litt langstrakt og "deformert". Det er den såkalte "rolling shutter"-effekten, som skyldes at avlesingen av dataene fra sensoren tar litt tid, og at motivet rekker å bevege seg noe i løpet av den tiden avlesingen skjer. Effekten oppstår bare noen ganger, avhengig av motivets hastighet og retningen på bevegelsen. Særlig kan det gå ut over insektenes vinger. Dette kan du ikke gjøre noe med, du må bare plukke bort de bildene som ser rare ut. Dermed går suksessraten enda et hakk eller to tilbake.

☐ Santkhansormen med sitt innebygde lys er dessverre blitt stadig sjeldnere å se de siste årene. Denne er foreviget foran ei hytte på Hvaler i kveldingen, utelyset gjør nytten som "måne"! *Canon EOS 5 Mark III, 105mm macro, f/2.8, ¼ sek, 8000 ISO.*

☐ Gulløyet ser ut som en gammel dobbeltdekker når den flyr med de fine nettingene sine. Her er den foreviget i det siste kveldslyset. *Olympus M1X, 180 mm macro + adapter, f/4.5, 1/8000 sek, 4000 ISO.*

■ Gresshoppene er rekordholdere i stille lengde. Vi mennesker måtte hoppet 40 meter for å matche dem! Denne "Superman"-sumpgresshoppa skjener av gårde med sine typiske røde "sokker". Olympus M1X, 180mm makro + adapter, f/3.5, 1/20 000 sek, 5000 ISO.

Jeg hadde fokus på hunnen av blåvingevannymfen da en hann plutselig slo seg ned og koblet seg til henne i paringspositur. Takket være at kameraet tok 60 bilder i sekundet, fikk jeg foreviget hele seansen. *Olympus M1X, 40-150mm, f/2.8, 1/5000 sek, 800 ISO.*

f

palhermansen.com

Pål Hermansen (f. 1955) arbeider som natur- og kunstfotograf. Han er utdannet tannlege og homøopat ved siden av kunstutdannelse fra Robert Meyer Kunsthøgskole. I sitt arbeid fokuserer han i tillegg til klassiske naturbilder også på samspillet mellom menneske og natur, eksistensielle landskap og kreativ naturfotografering.

Pål Hermansen har skrevet og/eller illustrert ca. 40 bøker og er en av ti toppfotografer presentert i den internasjonale porteføljeboken *Masters of Nature Photography*, BBC/Natural History Museum 2013. Hans bilder har vært presentert i publikasjoner som *National Geographic Magazine*, *ORION*, *GEO* og *BBC Wildlife Magazine*. Hermansen er premiert i en rekke store internasjonale fotokonkurranser, som *World Press Photo*, *Wildlife Photographer of the Year*, *Big Picture* og *European Nature Photographer of the Year*.

Blåvingevannymfe-hannen likte ikke at de eggleggende rødvannymfene kom inn i reviret dens. Etter noen runder med utfall valgte inn-trengerne å forlate åstedet. *Olympus EM1 mk II, 100-400mm, f/7.1, 1/1600 sek, 2000 ISO.*